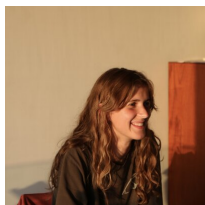

Pumpitopera Transatlantica

MEXA

Ithaka op de
dansvloer

Roosje Mestdagh

Gezien op 24 mei 2023
C12 Brussel, in het kader van
Kunstenfestivaldesarts

Het extravagante Braziliaanse collectief MEXA versmelt in 'Pumpitopera Transatlantica' muziek, performance en video tot één totaalspektakel. De nachtclub C12 is de setting voor een hedendaagse versie van de Odyssee. Homeros' gedicht over de mythische tocht huiswaarts van de Griekse held Odysseus na de Trojaanse Oorlog is hun leidraad bij een reflectie over 'identiteit' en 'thuis'.

27 MEI 2023

In C12 staan klapstoeltjes netjes opgesteld, in zo'n twintig rijen. Dat verwacht je niet meteen in de befaamde Brusselse nachtclub die de gangen van Centraal-Station elk weekend omtovert tot een heus dansparadijs... Het is een van de plekken die Kunstenfestivaldesarts dit jaar uitkoos voor slechts één voorstelling omwille van de uitstraling ervan. C12 past dan ook helemaal bij de losbandige, buitensporige, *campy* 'Pumpitopera Transatlantica'.

Het grijze interieur van de club, met zijn massieve rechthoekige zuilen, krijgt op simpele wijze toch veel kleur. Roze, blauw, oranje en/of paars licht overspoelt doorheen heel het stuk het podium. Een grote dj-booth staat rechts op het podium te blinken. Achteraan verschijnt op een groot scherm een vrouwengezicht in close-up. Het kondigt de films aan die zullen volgen. Ondanks de klapstoeltjes ziet C12 er zo overtuigend uit als een nachtclub. Er zal in de komende twee uur dan ook uitbundig gezongen, gedanst en gefeest worden.

MEXA is een collectief van mensen van kleur en LGBTQIA+ uit São Paulo in Brazilië. Het ontstond in 2015 als reactie op veelvuldig (gender)geweld in opvangcentra voor daklozen. Aan de hand van improvisatie en collectieve creatie maken ze sindsdien voorstellingen die de afstand (én tegelijk de nabijheid) tussen de straat en het museum, politiek en esthetiek, leven en kunst onderzoeken en bevragen. Aivan, Alé Tradução, Anita Silvia, Daniela Pinheiro, Dourado, Patrícia Borges, Tatiane Dell Campobello, Podeserdesligado en Laysa Elias delen deze avond het podium van C12.

In 'Pumpitopera Transatlantica' werpen ze zich dus op de 'Odyssee'. Dat gedicht bezingt de terugkeer van de held Odysseus nadat hij de Myceense koning Agamemnon de overwinning bezorgde in zijn oorlog tegen Troje. Op die tocht doorstaat Odysseus talloze gevaren. Twee decennia lang zwerft hij rond op zee. Al die tijd wacht koningin Penelope op Ithaka geduldig op hem, terwijl ze door een list alle troonpretendenten die naar haar hand dingen afhoudt.

Niet dat MEXA zich veel bekreunt over de details van dat verhaal. Ze delen de voorstelling op in drie aktes, waarvan de eerste opgaat aan de voorstelling van de personages. Nu ja, personages... De spelers zijn vooral zichzelf. Op een soundtrack van pop-beats, live gebracht door dj Podeserdesligado, stellen ze zichzelf uitgebreid voor aan het publiek op de wijze van een *dragrace*. Om beurt grijpen ze de microfoon voor een moment vooraan op podium.

Met grote, expressieve gebaren en vooral een groot gevoel voor ironie gunnen ze het publiek een blik in hun leven, waarna ze op speelse wijze de rollen verdelen. Dat gebeurt volgens analogie. Neem nu Alé. Zijn moeder gaf hem die naam omdat ze ervan overtuigd was dat hij dan zeker en vast dokter zou worden. Maar hij koos een ander pad: hij bekwaamde zich in capoeira en droomt hij ervan dichter te worden. Zijn lichtvoetig karakter en welbespraaktheid doen hem lijken op de lichtvoetige Hermes, de goddelijke boodschapper die er ook een handje van weg had om verwarring en twist te zaaien. Dourado brengt haar verhaal dan weer al zingend en rappend. Zij eigent zich de rol van Odysseus toe. Anita, die in een rolstoel het podium wordt opgeduwd, neemt de rol van de ziener Tiresias op zich. Dat personage is ook in de mythe noch man noch vrouw, en kan zowel heden, verleden als toekomst kan zien.

De nachtclub als de wereld waar men zichzelf kan zijn.

Zo gaat het een hele poos door. Al snel blijkt dat deze groep het niet al te nauw neemt met het verhaal of de rolverdeling. Patricia claimt bijvoorbeeld de rol van de sexy, ijskoude mannenverslindster Medusa. Maar Medusa komt niet voor in Homeros' Odyssee. Het collectief gooit ook hele delen van het verhaal, zoals de ontmoeting met de sirenes, met Circe of de lotgevallen van Telemachos vrolijk overboord. Het doet er helemaal niet toe. Ze vertellen hun eigen verhaal, een verhaal dat doordrongen is van onveiligheid, sekswerk, paspoortproblemen, discriminatie, drugsmisbruik en allerlei vormen van beperking. MEXA legt in die eerste akte al meteen de vinger op de kern van de zaak: hun odyssee is al lang bezig. Al jaren, bij elk van hen en die is allesbehalve mythisch.

Zo enthousiast, visueel en auditief *triggerend* als het is, is het ook ietwat moeilijk te volgen. De spelers spreken namelijk Braziliaans Portugees, en dus moet je blik steeds weer switchen tussen de boventiteling en de actie die zich daaronder afspeelt. Al snel merk ik echter dat de vertaling weinig accuraat is. MEXA gaat immers, zoals het programmaboekje al aangeeft, prat op zijn improvisatietalent. De boventiteling is daardoor maar een povere hulp.

Bovendien maken de lotgevallen van het collectief tijdens deze tournee inhoudelijk deel uit van de voorstelling. Videobeelden tonen hoe ze rond de tafel vergaderen over dit stuk. Ze spreken over zichzelf en over de overtocht over zee om de voorstelling in Europa te tonen. Berlijn was de eerste stop. Zo tonen ze voor het stuk echt aanvangt een opname van Aivan die met een diepe, zwoele stem uitlegt waarom ze niet fysiek aanwezig is, maar enkel via beeld. In Berlijn

werd ze geconfronteerd met een oogkwaal. Men adviseerde haar een operatie te ondergaan. Op aandringen van de andere leden van het collectief ging ze daarop in. De slimme en perfect uitgevoerde oplossing, die haar toelaat via beeld aanwezig te zijn, zorgt voor een hoge portie theatraaliteit. Ik kan mij bovendien niet van de gedachte ontdoen dat dit een extra laag aan hun odyssee toevoegt: hun wereldtournee als grote odyssee, een reis met obstakels én mogelijkheden.

‘Pumpitopera Transatlantica’ ontpopt zich zo in de volgende aktes tot een gigantische show, een extravagante mix van *camp*, dragcultuur, *clubbing* enzovoort. Het doet me – om in sfeer van de klassieke oudheid te blijven – denken aan de exuberante feesten van Dionysos, god van de wijn, de extase en het theater. De mythische sfeer van de nachtclub, een wereld die zich tussen dag en nacht bevindt, waar vanalles is en nog meer mogelijk, wordt een zinnebeeld van hedendaagse vragen rond identiteit, veiligheid en wat ‘thuis’ betekent. ‘Pumpitopera Transatlantica’ begint en eindigt op de dansvloer. De nachtclub als de wereld waar men, net als de leden van MEXA, zichzelf kunnen zijn. De dansvloer is hun Ithaka.